

LANURI

G. Limbășanu :

Mediaș

LANURI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Director :
MIHAIL AXENTE

Redactor :
GEORGE POPA

Anul III. No. 5-6

1936

L A N U R I

REVISTĂ DE CULTURĂ

APARE LA DOUĂ LUNI ODATĂ

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Redacția și Administrația : Mediaș, Str. Armurierilor No. 8

Abonamente : 1 an Lei 120. Instituții Lei 500.

Un exemplar Lei 25.—

FĂRĂ LIMITA*)

Tot timpul tristei ceremonii fuseseră împreună, Clarisa, Marieta Turbure și Florica Mănăstireanu, și acum, după înapoierea dela cimitir, se găseau în fața școalei, tăcute, desorientate, neîndrăsnind să se despartă.

— Sărmana tanti Zoe...

Clarisa își simțea trupul istovit, ochii secătuiți, sufletul gol. Adierea parcului înverzit trecea ca o pală de întuneric peste fața ei fixată parcă în ghips. De bună-seamă și celelalte două tovarășe la fel sufereau.

— Sărmana tanti Zoe...

Dar abia șoptea blânda jelanie, că imediat tăcerea se dărâmă în urechile ei ca bulgării negri de pământ.

— Dac'am face o plimbare prin parc?... propuse Marieta.

Clarisa nu răspunse. Auzul înșfăcă vorba, izbind-o nebun de pereții abrupti ai sufletului, tăiați cu sapa parcă.

— O plimbare în parc... o plimbare în parc...

Mîntea ei nu se învoia. Miros de cununi veștede se desprindea din fiecă frunză și pământul... pământul negru al răzoarelor nu izbutea să i se întărească sub privire.

— O plimbare în parc...

Gândul continua să se sbată ca o muscă ce bâzăe a moarte într'o sticlă goală.

— Să mergem dragă, să aruncăm gândurile triste, propuse Marieta.

— Să mergem, aprobă Florica Mănăstireanu.

Doar strada despărțea clădirea școalei de grădină și totuși Clarisei i se părea foarte departe.

— Haide Clariso, făcu Marieta luând-o de braț.

*) Fragment din romanul cu acelaș titlu sub tipar în editura „Cugetarea“.

Clarisa își răspunse pieziș :

— Imi dă curaj...

Și primul gând i se lămuri :

— Mi-a fost frică și îmi mai este încă.

Sufletul i se strânse deodată ghem asupra copilei. Bălașa. Și ea va crește, va ajunge studentă, va întâlni — Doamne ferește — un căpitan Păuneasa. Un țipăt mut îi despică sufletul. Când sărmana Bombonica o fi văzut revolverul ridicat...

— Clariso, nu te mai gândi...

Marieta îi vorbise blând.

— Da, da... făcu și Florica Mănăstireanu.

Fusese surprinsă, deși toată drama ei se petrecuse mutește, în suflet.

— Suntem tinere, să ne bucurăm.

— Așa e, aprobă Florica.

— Să nu uităm această fericire. Tinerețea!.. Sunem la unison cu parcul în renaștere. Priviți, ce frumos se înalță pe trunchiurile sdrențuite ale plopilor, în spirală, verdeața și urmăriți-o dincolo de vârf ca pe niște rotocoale de fum verde, cum se înșurubează până în azurul cerului.

Clarisa îi întrerupse elanul poetic.

— Marieto, iată ceea ce nu pot pricepe...

— Moartea?

— Nu, nu... Gloanțele de revolver... mă căznesc vreau și totuși nu reușesc.să înțeleg, cum un glonte de revolver poate străbate trupul plăpând al unui copil, E absurd, dar așa. Bălașa mea are opt ani, peste zece ani va fi de vârsta Bombonicăi...

— Nu-ți face gând greu. Dumnezeu te va proteja, o încurajă Florica Mănăstireanu.

— Dumnezeu, Dumnezeu... clătină din cap Clarisa. Cum a putut permite...

— Veșnica revoltă a omului care măsoară pe Dumnezeu după micile lui socoteli.

Clarisa se opri.

— Cum, Florico? Bombonica în cosciug sub pământ, mică socoteală?

— Lăsați, dragă, gândurile triste... interveni din nou Marieta căreia nenorocirea îi exagerase parcă dorul de viață. Priviți mai bine, lebăda pe lac... Câtă grație, câtă puritate! Apariția ei vestește învierea primăverii. Mersul lebedei liniștit și solemn, stăpânește parcă întinderea apei. Ne găsim la intersecția a două linii: una reală, dreaptă și palpabilă — a pomilor și a cerului — cealaltă fictivă, răsturnată sub luciul apei, cu o viață scurtă cât durata lumii. Oglinda lacului, oglinda sufletului nostru care desparte adevărul brut al realității, de imaginile răsturnate în reverie și ideal.

— Să mergem, făcu Clarisa întorcându-se brusc pe loc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Printre pomii parcului se arătase fațada sanatoriului, unde ea suferise. Și din nou acelaș gând: Bălașa!

— Nu într'acolo...

— Ai dreptate, nu înspre sanatoriu, aprobă și Marieta, amintindu-și că acolo a fost transportată Bombonica. Eu nu înțeleg de ce i s'a permis ovreiului ăsta, să-și plaseze aci, în văzul lumii, fabrica lui de durere și moarte. Sanatoriile, înmormântările, departe de oraș. Să ne dea răgaz...

— Să mergem la cealaltă parte a parcului, propuse Florica Mânăstireanu, de-a-lungul Someșului.

— Să vă duc eu la un loc minunat, loc de reverie. De acolo, ochiul se întoarce cu praf de lumină sub gene... și din betesușul ăsta norocos, clipirea mărunță a pleoapelor realizează viziuni artistice. Căci singurul adevăr, singura viață în artă se găsesc.

— N'ai dreptate. În Dumnezeu!

Între cele două colege începu mare discuție. Clarisa ascultă tot mai distrată. O obseda mereu senzația aproape fizică a gloanțelor și a pământului.

— Arta!

— Dumnezeu!

— Câtă superficialitate, gândi Clarisa. O mamă și-a pierdut unicul copil, o fată a fost batjocorită prin trei gloanțe și acum e sub pământ.

Clarisa schiță din umeri o mișcare, parcă să răzbească din înăbușeala pământului la lumină, la aer.

— Iată-ne ajunse, făcu Marieta. Aci, la podul de peste Someș, e locul cel frumos din Cluj. Veniți după mine.

Și luându-și colegele de braț, una de o parte, alta de cealaltă, le trase după ea, pe pod. La mijloc se opri.

— Priviți minunata desfășurare a peisagiului. Orașul încetează încetul cu încetul. Ne găsim în singurătate, sau mai bine zis, în plină natură. De o parte parcul, de cealaltă dealul Hoia, iar înaintea noastră, Someșul. Pădure, munte și apă... Triada care-ți clăustrează trupul, eliberând sufletul. De câte ori, între două lecții, nu fug dela școală, să plâng sau să râd în voie. Aci, fumul coșurilor nu murdărește cerul, iar sgomotul orașului nu tulbură calmul atmosferei. Doar murmurul Someșului sbuciumat, cu măruntele dar puternicele lui cascade, taie liniștea ce leagă pădurea de munte. Tot e luminos și vesel! Te aștepți să-ți sară în cale o nimfă fugărită de un satir. Chiar melancolia...

Fără limită

— În natură poți preamări pe Dumnezeu...

Clarisa privea cu ochiu deșert, de pe pod, la apele sbuciumate ale râului. Gândurile ei erau aiurea. Florica Mănăstireanu are un sprijin în viață, pe Dumnezeu. Marieta arta... Dar eu? Eu? Doar pe Bălașa și Emil...

Și din nou, senzația percutantă a trei gloanțe de revolver, urmate de strânsoarea în carceră a pământului greu.

VICTOR PAPILIAN

VEVERIȚA

Veveriță, care n'ai
Casă, curte și alai,
Legănându-te îmi stai
Sus pe ramură ca'n rai.
C'o alună'n ghiare mici,
De nimic nu-ți pasă, nici
De paftale și mărgele
Scumpe'n ochii dragii mele,
Nici de rublele de-argint
Pentru cari se bat și mint,
Lingușindu-se avan,
Toți boierii din Divan.

Stai pe ramură de tei
Și te uiți de sus la ei;
Stai pe creangă de stejar
Și de nimeni n'ai habar.

TĂCERE

Cântecul pasării sus,
Cântecul apelor jos
Și eu un trunchiu de stejar
Prins între ele:

Pasăre, dă-mi
Trilul tău clar.
Murmurul tău,
Apă, mi-l dă —

Aripă n'ai
Să desfășori
Aerian
Râsul solar.

Nu ești cristal
Pribegitor
Neturburat
Plânsul să-mi furi —

Aripi și val,
Dacă-mi lipsesc,
Tainic îmi duc
Zei senini.

Cântecul pasării sus,
Cântecul apelor jos
Și eu grea
Stană 'ntre ele.

ION PILLAT

PARFUM EXOTIC

(de CH. BAUDELAIRE)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe când respir parfumul fierbinților tăi săni,
In serile de toamnă, cu pleoapele lăsate,
Văd cum se desfășoară tărâhuri fermecate
De-a soarelui văpae, aceeași ca'n bătrâni.

Văd pomi ciudați și fructe la fel de savuroase
Pe-o insulă în care putem întâlni
Mici și puternici oameni cu fețele voioase,
Femei cu ochii sinceri și tot pe-atât de vii.

De-al tău parfum atras spre țări încântătoare
Zăresc un port ce geme de pânze și catarge
Neostoite încă de-a mării frământare,

În timp ce tamarinii trimit o verde boare
Care, plutind în aer, prin nările-mi prea large
Mi se'mpreună'n suflet cu-a navelor cântare.

CONSTANTIN-STELIAN

DRUM LA ORAȘ

După ce își făcu trei cruci urmate de un Doamne-ajută, Gheorghe a Iloaiei, se sui în car. Dădu câteva porunci femeii, ce cu ochii înlăcrămați privea în neștire, apoi îndemnându-și boulenii, ieși pe poarta larg deschisă în ulița satului, unde îl luă în primire o ceată de dulăi.

Le trase o înjurătură mocănească, depe vremuri, apoi își întoarse privirea spre fundul carului, la chipul livid al unui flăcăiandru, pus în perine și învelit cu scoarțe, care gema atât de slab, încât geamătul se pierdea în scârțăitul carului. Și cum sta pe ceglău, cu privirile și gândurile rătăcite, în minte i se lumină un câmp alb, gătit ca o mireasă, și de ce se apropia în gând de el, de ce se contura un car de-o formă ciudată.

Și tot el mâna ca și acum boiiary Cluj

— Dar e tare mult de atunci, zise el și de ce se frământa de ce i se părea că este el, dar nu mai se-măna cu cel de astăzi. Era mai tânăr. Și ce căuta pe acel câmp. Da, își amintea era la saniteți și căra zi și noapte la răniți. Și oftând, privi așa în neștire, căutând de-a fulgera noaptea cu privirile, ca atunci, când la dus pe văru-său Ghiță, cu pieptul decorat cu o stemă roșie de un glonte rusesc.

În ureche i se păru că aude o vâjăitură, ce-l făcu să se cutremure și săltându-și pe umeri sumanul peticit se pomeni îngânând un cântec din tranșee.

Boarea rece, premergătoare dimineții, îl lovi drept în față, făcându-l să-și îndese mai adânc cușma pe cap. Scui pă înciudat și scotocind în chimir scoase o beșică de porc. Li desfăcu băerile, și din obiș-

nuintă își afundă până la încheetura mânei, degetele, pe care le scoase încărcate cu tutun, și-l îndesă apoi în gura întredeschisă, tocmai în fundul fălcilor, între măsele.

Privi, când în dreapta când în stânga, după care aruncându-și privirea înapoi, spre sat, îl văzu pierdut în mijitul dimineții, pitit jos în spatele lui după perdeaua de plop, pentru a-i amări parcă și mai mult durerea, înfricoșându-l pe el, om în toată firea, mai ales ochiul de geam luminat, ce părea a fi o dihanie ce și-a deschis pleoapa, pentru a-l privi și a-i lua urma, ca atunci când îl târa pe văru-său Ghiță pe câmpiile Galiției, spre ambulanța ascunsă după o dâlmă. — Bârrr, cum mai seamănă cu acel ochiu înflăcărat care mi-a adu-mecat urma, gata, gata să mă sfășie, făcu el și simții în momentul acela de groază ca părul i se făcuse măciucă pe cap, de părea un ariciu împănăt cu sulițe, ce mărșăluia să se lupte cu gângâniile pământului.

Se desmetici cu'n îngheț în spate. Cum îi veniseră în minte atâtea năzbâtii, nu-și putea da seama și pentru a-și face curaj, tuși odată în sec și privi bolta spălăcită a cerului. Sus de tot, tocmai în creștetul lui, găinușa agățată de ceva nevăzut se oprise. De unde până acum o știa că aleargă cu puii după ea pe câmpul înflorit cu stele, acum nu mai voia să coboare spre culcare, și doar vedea el bine că zorii zilei trebuie să fie pe aci, pe aproape.

Doar să treacă coama cea de deal și lumina l-ar fi luat în primire. În depărtare, un cocoș trâmbițaș, dădu alarma cetelor de umbre și țipătul lung, acum când fiul lui era între viață și moarte, iar sufletul îi era îndoliat de durere, parcă îl supăra. Și, doar cu cât drag nu ascultase el pe acești vestitori în atâtea nopți de

vară, când dormise cu ficiorul lui pe fânul proaspăt cosit.

Ingrijorat, își aruncă din nou privirea spre car. În ochi simții cum o lacrimă căuta să se furișeze printre gene. Cât a fost de față nevastă-sa, și-a ținut cumpătul. Acum fiind singur, gânduri negre începură a-l munci și oftând, privi din nou cerul.

Cum s'a întâmplat fapta, nu-și putea da încă seama. Prea-i erau încâlcite gândurile. Prea multă urzeală și frământare îi erau în cap. Vedea bine că copilul lui, acum era aici lângă el, nu în capul oaselor ci întins aidoma unui mort pe năsalie.

Tot așa la văzut și pe văru-său Ghiță, care muri departe de a lui, tânjind de dorul țării.

Și cum sta și se gândia își simți ochii înrouați și un glas ieșit de undeva din văzduh, slab și întrerupt de gâfăelile morții, îi șoptea: — „Gheorghe, mor. Eu rămân aici în pământ străin, căci nimic de aici nu-i ca la noi. Nici soarele, nici luna! Când oi fi mort să ai grijă să mă îngropi adânc, să nu mă desgroape sălbătăciunile.

Amintirea aceasta îi strânse inima. Ce caută Ghiță în preajma carului, gândi el și fără să vrea se pomeni vorbind cuiva:

— De ce n'a stat acasă? Ceasul rău pe semne. Auzi! pentru o pârdașnică de fată să-mi pierd o mândrețe de flăcău. Și acum ce va fi?

Dar lui Mihai a lui Niculae, ce i s'o fi întâmplat? L-au prins jândarii, sau s'a pierdut în lumea largă. Cel puțin el să fi fost cu scaun la cap. Doar îi mai bătrân, și-a făcut cătănia.

De ce și-a pus mintea cu Ionică al lui? I-a stat în calea Ioanei, dar dacă Ioana nu l-a plăcut pe el, să-mi înjunghe ficiorul? Singura mea nădejde. Și la acest gând se scutură oțărindu-se. Trase din nou o

înjurătură mocănească printre dinții înegriți de băgău măcinat și simțind ceva amar pe cerul gurii scui pă cu scârbă.

Răceala dimineții ce începu a se ivi, îl trezi brusc din somnolența în care căzuse. Cât a stat așa nu-și putea da seama.

Înainte de a-l lăsa să se trezească, acum cu reflexii aurii și înflăcărată, îi atrase privirile. Se simții mai la largul său. Iși strânse în jurul trupului sumanul, își săltă șerparul și uitându-se în urmă se gândi: — „Mult trebuie să fi stat pe gânduri de m'a apucat așa deodată ziua“. Nu-și putea da seama când a trecut culmea dealului, când cloșca s'a coborât și când steaua ciobanului a răsărit.

Apoi cu nădejde în suflet, aruncă o privire la cel din car. — Oare a dormit sau doarme“, se întrebă el, cu inima înțeleștată în menghina durerii.

Și, oprindu-și boulenii, se coborî. Incet, să nu-l simtă nici suflarea zorilor, se apropie de copilul lui, care palid, cu o ușoară spumă sângerând în colțurile gurii, privi cu ochii sticloși norii, porumbei albi împrăștiați pe întinsul cerului.

— Ionică tată, strigă el. Ionică m'auzi? Și privind ținta în ochii flăcăului i se păru că vede o clipire în ei și aude o voce sugrumată, borborosind ceva neînțeles, în saliva înspumată.

Liniștit se așeză pe ceglăul carului și parcă cu frică își îndemnă mai departe boulenii, având grija de a ocoli hopurile drumului, de teamă să nu-și sdruncine feciorul.

În liniștea dimineții, slabul scârțăit al carului se îngâna cu ciocârliia, pe când la răsărit o mână vrăjmașă incendiase cerul, care căzuse peste orașul ce se zărea în depărtare și a cărui hornuri îl înjungheau ca niște căngi uriașe, mânuite de cineva care încerca să fure jar din el.

Mergea în neștire, cu gândurile alături și din când schimba câte o vorbă cu ele, dar în zadar, căci nu vroiau să-i răspundă, de oarece se sbuciumau, se sbăteau în el, pe lângă el.

Intr'un târziu, spre a-și desmorți picioarele, coborî. Femei și bărbați ce treceau la târg cu ale gurii, îi dădeau binețe. Le mulțumea așa, ca să le mulțumească. Nu știa, nici cui îi mulțumea și nici pentru ce.

Cu cât s'apropia de oraș, cu atât inima parcă își grăbia bătăile. Insuflețit pentru o clipă, da zor boulenilor, apoi iar îi domolea.

Până mai acu o jumătate de ceas, i s'a părut că a mai auzit din când în când câte un geamăt slab,

Acum se făcu deodată tăcere, atât în car cât și el. Se cutremură. — „Oare să-l fi părăsit D-zeu tocmai acuma când își puse toată nădejdea? Oare degeaba i-a fost truda?”

— Nu se poate, strigă el.

Un moș bătrân, auzindu-l îl întrebă.

— Unde-mi umbli omule! zise necunoscutul privind în car.

— Spre spital, gemu el.

— Bun e Dumnezeu. Intoarce-te!

— De ce?

— Intoarce-te și Dumnezeu să-l ierte! spuse moșneagul, făcând semnul crucii.

Rămase împietrit. Copilul lui să fi murit, acum când era aproape de țintă! Tocmai acum când orașul își deschidea ulița lăcomă să-l înghită în ea? Nu se poate, urlă el și simți deodată o svâcnire, că ceva s'a rupt în el, întocmai unei coarde și auzia bine cum îi alerga sângele prin vine, întocmai ca un tren, din creștet, până'n tălpi.

Nu mai simțea nimic. Parcă cineva l-ar fi pocnit în moalele capului, cu ceva greu, de se prăvăli peste copilul lui întocmai ca o stâncă desfăcută din cuele vremii. Iși plimbă, un moment privirea rătăcită, la dreapta și la stânga, apoi ca un sărit, începu să-l sguđue.

— Ionică, tată!? Ionică! și ne mai putându-se ține pe picioare, căzu sbrobit, cu brațele în gol și cu capul pe loitra carului.

MIHAIL AXENTE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

TĂCERI ALBASTRE

Tăceri albastre și moi
În după amiezi de vară.
Patimile toate din noi
Au început să moară.

Oboseala amiezii
A adus liniștea livezii,
Până aici pe divanul cu perne,
Pe care soarele alunecă abia
Ca un isvor, de după perdea
Și lângă noi se așterne.

Ochii tăi
S'au închis și ei,
Leneși și grei —
Dar ale inimei bătăi
S'aud limpezi și regulate,
Ca un ornic ce bate
În larga singurătate
A nemișcatei odăi.

ION SÂN-GIORGIU

EXPERIENȚA GÂNDIRISTĂ

Ordecâteori se fac eforturi pentru reabilitarea și purificarea scrisului românesc, pentru lineret este o bucurie, o mare bucurie. Lăsând pe plan secund gestul în sine, noi socotim mai ales urmările ce pot avea — ce trebuie să aibă — asemenea eforturi.

Scrisul isvodit între hotarele României este încă minor. Dacă a eșit din faza unui obscurantism di-buitor, este departe de o poză de sine stătătoare. Ideologiile ce înmuguresc și se desfășoară aci, sunt prea specifice. O internaționalizare a scrisului românesc (conceptual și din punct de vedere al difuzării) este încă departe de noi. Cauza cea mare este desigur aceea a tuturor scăderilor românești: o viață de stat nouă, o conștiință națională neacerbată și mai ales o spitală a tot ce se numește cultură.

De pe urma acestui negativism național suferă mai ales cultura: literatura — ca artă a limbii — într'un grad mai mare.

Tocmai de aceea ne declaram mai sus bucuria neprecupețită, bucuria pe care o purtăm alături de elanul spre țeluri înalte, bucuria ce avem atunci când se depun eforturi pentru ridicarea plafonului literelor naționale.

O asemenea bucurie am avut atunci când a reapărut „Gândirea”. Am avut însă o bucurie altoită pe o bună doză de scepticism: acela al fragilității gestului d-lui Nichifor Crainic pe care l-am crezut prea „robot”, pentru a purta mai departe făclia unei idei abătute dela linia originală.

Ne-am înșelat.

Cu atât mai bine.

*

„Gândirea“ apărută acum 15 ani la Cluj, avea o structură ideologică imprimată de un naționalism belicos, alături cu un socialism la modă pe atunci. Redactorii revistei-pamflet „Hiena“ au înțeles că paginile aceste reviste pot fi îngrăditoare a unor isbucniri ideologice departe de linia monotonă ce doria să traseze ca drum pentru popor democrația imediat postbelică. Și au lărgit cercul.

În Ardeal — prin definiție tumultuos — domnii Șeicaru și Cezar Petrescu au găsit elementele cari se puteau integra concepției lor social-naționale. Alături de luptătorii culturali ardeleni, acești neobosiți ai gândului au pus baza revistei „Gândirea“, păstrând frânele redacționale și administrative, totuși dând curs în pagini luminoase tuturor ideilor, tuturor curentelor literare. Aportul unor Cotruș, Blaga, Adrian Maniu, Victor Papilian, Demian, au temeiniciat soclul gândirist conceput la „Hiena“, mai ales că apoi s'a adăugat talentul unor: Gib. Mihăescu, Nichifor Crainic, N. M. Condiescu.

Acesta a fost începutul.

Cu anii scurși, cu avântarea în ziaristică a componenților grupării, „Gândirea“ a fost nevoită să-și schimbe încontinuu haina ideologică. Ceace a fost un bine. Dar și un mare rău. Un bine, pentru că s'a evitat un conservatorism sterp, în orice caz stagnant. Un mare rău, pentru că schimbările ideologice au dat naștere multor fricțiuni personale, multor bruscări de situațiuni dăunătoare în primul rând culturii naționale. Așa s'a întâmplat cu decuplajele Șeicaru-Crainic, Dragnea-Crainic. Așa, cu părăsirea grupării de către foștii gândiriști: Zaharia Stancu, Adrian Maniu, Cezar

Petrescu (mai ales), Sandu Tudor, nume cari contează mult în literatura română contemporană.

Că nu se poate nega formarea acestor elemente în cadrele „Gândirei”, este adevărat. Dar tot așa de adevărat este că unele fluctuațiuni ideologice ale revistei, au nevoit pe acești oameni de condeiu să o părăsească, mulți din ei cu adevărat regret.

*

O concepție ideologică a polarizat însă întregul tineret românesc în jurul „Gândirei” și conducătorilor ei: ortodoxismul. Mai ales după sincopa revistei din 1934 se evidențiază și mai bine acest adevăr, cu atât mai mult, cu cât înțelegere există chiar și la d-l Lucian Blaga (care, în treacăt fie zis, s'a format sub flamuri gândiriste).

Au trebuit însă completate plecările nedorite dar neevitabile. De aceste completări se lega însuși soarta revistei. Felul în care directorul ei a înțeles să realizeze acest desiderat, a dat siguranță în viitorul „Gândirei”.

Menajând subsceptibilitățile celor vechi, d. Nichifor Crainic a pus tineretul la locul ce i se cuvine. Și mai astfel am putut vedea — lucru ce părea de necrezut — înțepăturile lui N. Crevedia alături de semănătorismul lui Ion I. Pillat, disperarea lui Emil Cioran, sensibilitatea discretă a lui Dan Botta, de ponderabilul invulnerabil al unui Al. Marcu, sau de apoliticul senin al poetului V. Voiculescu. Cu atât este mai merituoasă tovărășia gândiristă, cu cât chiar unele intenții de excesiv ortodoxism (I. G. Savin), pot dăinui alături de realismul vremii (Victor Ion Popa) și chiar de unele alunecări departe de tot ceace poate fi tradiționalism, necum ortodoxism (Tudor Vianu).

Și toate aceste realizări — căci realizări sunt orce ar zice cei plecați, sau cei ce nu au admis niciodată gândirismul (Al. Dima) — toate aceste sudări, au fost reușit consolidate de d. N. C. în jurul ortodoxismului românesc al cărui mare protagonist este. Ceace înseamnă că această nouă — și totuș cât de veche! — religie românească nu este exclusivistă, ideia nu e autarhică, viziunile de viitor orcât de îndrăznețe nu sunt respinse (cu condițiunea esențială să fie modice), forma, fondul, conținutul noutății, ne-fiind piedecă în calea a ceiace este notă predominantă la poporul românesc: credința.

*

În ceiace privește linia politică, gândirismul a evoluat spre dreapta. Nici nu se putea altfel, pentru că tradiționalismul în genere, ortodoxismul în mod aparte, nu se pot evidenția decât spre dreapta, prin definiție.

Ceace însă pare obscur în activitatea directoare a capilor gândiriști, este „fluctuațiunea”. „Gândirea” a navigat prea ocolit, ades stângaciu, printre diferitele curente naționaliste. Inconsecvența este notorie. D. N. C. încă nu a găsit „cel mai bun” loc pentru revistă — nu pentru gândirism, care este mult prea amplu pentru a fi explicat structural în pagini de revistă —. Organismele politice nespirtualizante nu l-au satisfăcut încă pe profesorul de teologie dela București. Și, bănuim, nici în poezia actuală, care personal îl poate satisface, nu află tot ceace domnia-sa a dorit pentru gândirism pe care l-a conceput *centru al tuturor elitelor intelectuale și etice ale României* și care — nu ne'nșelăm — nemeșter cârmuit câteodată, a destrămat unitatea ideologică a

grupării, deși exaltismul injectat metodic în rândurile tineretului, ar fi fost un soclu totdeauna prezent și trainic.

Dar aci se află marele obscur gândirist. Ceva șubred se va fi aflând în susul ideii, la cârmă. Dacă acest obscur șubred va fi remediat, întrezărim o „Gândire” mare, națională, românească sută la sută, care să încâlzească, să elanizeze tineretul intelectual al țării. Acest tineret știe și poate să înțeleagă realizările apropiate de suflet și de conștiință. Căci tineretului de astăzi îi lipsește nu sufletul, nu elanul, nu izbucnirea bravantă a sentimentului românesc, ci „acțiunea de canalizare”: îndrumarea, directiva. Or, noi vedem în doctrina gândiristă tocmai acest canalizant necesar. Cu condiția că însăși „Gândirea” să fie unitar îndrumată.

Dacă elementul fluctual va predomina directivele gândiriste — stabilite în mare ca ortodoxist-naționaliste — atunci divizarea ideologică va continua. Ciocniri de păreri contrare vor fi nu numai aparente. Eșirile sgomotoase se vor explica prin acest dispensabil „fluctual”. Tradiționalismul gândirist chiar dacă nu va diminua din punct de vedere cultural-literar, va stagna, orce progres fiind direct dependent tocmai de unitatea de acțiune a celor ce cultivă aceeași ideologie.

Aci trebuie însă o lămurire pentruca unii din foștii gândiriști să nu interpeteze în *senz personal* cele mai sus scrise. Lucian Blaga este gândirist. Ortodoxismul său are însă un substrat oarecum realist. Dovadă admirabila sa operă filozofică afiliată în total „Gândirei”. Totuș activitatea sa literară a mers în acelaș cadențat pas cu a d-lui N. C. Dezideratul gândiri emis de Cezar Petrescu: se admit orce curente, valoarea operei în sine fiind criteriu de selecționare unic, este

realizat. Nu curentul importă, ci unitatea de acțiune, strunirea diferitelor curente cu tendințe centrifugale, în jurul unui mit, unui suport necesar tuturor acțiunilor unitare. Atâta vreme cât Lucian Blaga va bate aceleaș cărări gândiriste, d. N. C. va avea un trainic sprijin în acțiune. Nu se poate vorbi astfel despre acțiunea unei mari părți din foștii gândiriști cari, având toată libertatea ideologică, au încercat, unii au voit, să impună directive personale operei gândiriste. Că directivele impuse de d. N. C. sunt oarecum personale? Intr'adevăr, nu se poate trece peste acest lucru. Dar însăși „fluctualul” gândirist, ne indică suficient că directorul „Gândirei” nu a avut și nu are atitudini rigide. Lucru care poate fi și bun, dar și rău dupăcum văzurăm mai sus.

În orice caz, foștii gândiriști, acolo unde azi activează, se arată ca oamenii conștienți de valoarea mediului scriitoricesc în care s'au format, s'au perfecționat. Lucru remarcabil.

Continuând latinismul școalei ardelenene, tradiționalismul „Junimei”, poporanismul semănătorist, gândirismul fost și actual — și avem motive să credem că și cel viitor — poartă o torță mare și scumpă neamului românesc: aceea a trăirii în istorie. Trebuie să ne dăm seama cât de mult înseamnă acest lucru. Și numai pentru aceea, să nu vedem decât viabilul din opera foștilor și actualilor gândiriști.

Cât despre viitorime, ea va vorbi despre noi.

N. LADMISS-ANDREESCU

P O E M

Plecarea noastră în curând va fi uitată
Unde-am făgăduit, unde-am plâns, unde-am scris.
Toți ne vor însoți până la o poartă
Și de-acolo vom rămâne singuri!

Abia atunci vei avea o nouă
Izbândă pentru orgoliul tău:
Poemul pădurii înalte, departe,
Prins în slova de carte!

Nu va mai trece nimeni pe-aproape.
Între ramuri întinse, mângăietoare,
Vânt ușor va legăna hamacul,
Unde seara și-a culcat umbra!

Să ne oprim! Mai e vreme de întoarcere!
Dar cine mai vrea? Cine mai poate?
Ne-au dus pașii, în neștire, de-am ajuns
Surprinși, în adâncă Library Cluj solitudine.

AUREL MARIN

MOMENT POETIC

Înaltele, pure-atmosfere
Adâncile limfe răscoală
Reține tristețea și cere
Superbul din sala ducală.

Risipa de creer în versuri
E harul dosit, însă rar —
De poți să comprimi universuri
Încearcă. Nu e'n zadar.

Pendula emoției rece
Tu plimb'o în carne și în vis
Spre lacătul sevei vei trece
Cu ochiu inuman și deschis.

GEORGE VAIDA

CÂNTEC DE LEAGĂN

Nani pui
nani dor
somnul cui
somn ușor...?

Cade fum
peste căi
peste drumuri
și văi
peste râuri
ce curg
numai zare
de-amurg
clipotit
clipocit
în azur
învelit...

Nani pui
prunc odor
pui uimit
puișor
adormit:
lumea-i mit
viața mit
totul mit...

Ochii tăi
mari și plini
de minune
și crini
și genune
lumini văd
lumini
văd mărunte
lumini
și înalte
lumini:
Ingeri lini
duc pe mâni

duc o luntre
pe mâni
duc pe mâni
bucium drag
dela stâni
și tulpini
de mălini
pentru poduri
spre mâini
înspre ziua
de mâini...
Ingeri lini
duc pe mâni
duc în graiu
și pe mâni
ne'ncepute
fântâni
de hodină
și vis
din grădină
trimis
din grădina
de sus
unde e
un havuz
mic havuz
de hurmuz:
ciocârlie
și naiu
preajmă vie
de rai...

Nani pui
drag odor
dormi ușor
somn ușor
să nu vezi
ce e scris
ce ți-i scris

ce ți-i pus
în nămiezi
în apus...

Nani pui
puișor
toate sânt
scrum ușor
fum ușor
fum ușor...

Stele stau
de argint
peste ape
și vânt
parcă au
fost și sânt
promoroacă
și-argint...

Doar o stea
logostea
nu stătea :
pân' la noi
lumina...
Pân' la noi
pân' la noi
peste staul
și boi
peste miei

și asin
revărsată
senin
ca o stebălă
de in...

Raza ei
roșu spin
chipul ei
ghint hain
coada grea
lance rea
înspre noi
se 'nclina.

Se' nclina
suliță
ochii mei
inima...

Nani pui
pui odor
numai dor
numai drag
numai dor...
Toate sânt
scrum ușor
fum ușor
fum ușor...

TRAIAN CHELARIU

GESTURI GENIALE

În deobște, istoria literară are de înregistrat, în tărâmul ei de investigație, diferite influențe, anumite corespondențe dela epoci la epoci, dela un curent la altul, sau mai frecvent dela un scriitor la alt scriitor. Capitolul influențelor și împrumuturilor a alcătuit dela un timp în critica literară un teren extrem de labil, cu alunecășuri destul de primejdioase pentru numeroșii cercetători. De altfel, acestea sunt înrâuriri normale, fără de care evoluția literaturii ar fi probabil mult mai înceată. Însă, deși nu s'au prea sesizat în aceiași măsură, în domeniul vieții scriitorilor se mai pot surprinde, cel puțin în vremea din urmă și anumite împrumuturi mai curioase, împrumuturi de gesturi, de ticuri, de atitudini, ciupite se pare de literați mai ales de când cu ivirea biografiilor romanțate, din viața cutărui ori cutărui scriitor genial, sau unui altfel de bărbat ilustru.

E un lucru cunoscut că opinia publică a legat de obicei persoana scriitorului, mai cu seamă în epoca romantismului, cu lansarea aventuroaselor vieți de boemi, însă de altfel întotdeauna, de anumite reprezentări, ea și-a făurit singură un număr oarecare de imagini false despre înfățișarea exterioară și morală a scriitorului, despre mișcările, despre viața și obiceiurile lui. Și nu trebuie să ne mirăm deloc de puțința unor asemenea erori, care prevesteau în chip imaginar existența scriitorului în mijlocul semenilor săi, deviind-o arbitrar, din neștiință, dela linia normală a celorlalți oameni și creind inspiratului muzelor un colț aparte, oarecum mărginaș, în societate. Această latitudine, — pe lângă altele — a lăsat-o opiniei publice probabil în foarte largă măsură și pseudoni-

mul. Necunoscându-i de fapt, ea și-a format printr'o colaborare comună anumite tipuri cam vagi și tot odată atrăgătoare de scriitor, care chiar dacă nu erau încarnate de realitate, satisfăceau o imaginație bogată, lacomă de a gusta ciudățeni cât mai izolate. Și un prim isvor al acestora îl alcătuiău se pare însăși operele scriitorilor, prin simpatia arătată de unii dintre aceștia, tratării vreunor tipuri interesante, în care publicul îi indentifica adeseori tocmai pe ei.

Deasemenea, socotindu-i niște incurabili ursuzi și îndrăgostiți exclusiv de singurătate, publicul orășenesc chibzuia că nu se cade să facă parte scriitorilor nici la îndeletniciri cumva mai mondene, pe măsura oamenilor care își trăesc viața — după felul lor de a vorbi — din plin. Și dacă se aflau scriitori, care se încumetau totuși ca să desmintă credințe asemănătoare, aceasta o făcea în defavorul condeielui lor.

„Am auzit, rostește, foarte semnificativă în privința acesta, o scrisoare din 1839 a lui Grigore Alexandrescu către Costache Negruzzi — o adunare întreagă de mame și de tineri, care niciodată n'au cetit istoria d-sale (pentrucă nu obișnuesc nici să scrie nici să cetească), i-am auzit spunând că este peste puțină să fi scris bine dl Kogălniceanu. Întrebându-i pe ce întemeează această idee, îmi răspunseră că l-au văzut jucând prea bine pe la baluri și că prin urmare cine joacă nu poate scrie“.

Iată deci un model de prezumție naivă și totuși răspândită, care exclude din cercul existenței obișnuite, cu toate mijloacele ei de distracție — mai cu seamă dela acestea — pe scriitor. Pe acesta, oriunde l-a întâlnit, publicul l-a studiat, ca pe o arătare interesantă, — și în cazuri izolate chiar se găsea câte unul așa — ciudățeniile fiindu-i cu grije consemnate

în minte, ca apoi, după moarte, mărunțișuri netrebnice, să fie trecute la loc de importanță, de autor, într'o eventuală biografie. Fără de ele, zic de aceste gesturi sau deprinderi ciudate, metehne sau poate ticuri simpatice, lumea nu-l poate gândi pe scriitor, ci le asociază tacticos la înfățișare-i, deși e sigur că avem fiecare dintre noi, în felul nostru, anumite ticuri sau atitudini, expresii sau gesturi, caracteristice nouă, însă întrucât nu trecem cu toții în centrul de meticuloasă atenție al publicului mare, ne rămân în deobște neobservate, sau cel mult cunoscute — și numai în parte — de prietenii noștri. Ignorantă însă, opinia publică a făcut din ele alaiuri însoțitoare, condeiului, distingând în cutare sau cutare gest, neobișnuit al vreunui scriitor cu prestigiu, un semn al talentului, poate al genialității. Mulți încă, au făcut din acesta, dar mai cu seamă din beteșuguri sau voluptăți ca cele cunoscute bunăoară de Rilke un timp, în praful morfinei, un germene important al operelor, ce aveau apoi să se nască mai valoroase, întemeindu-se tocmai pe ele. Critica biografică la era sprijin.

Astăzi, când studiile asupra scriitorilor din trecut urmează un drum mai aproape de știință și când scriitorii contemporani sunt mai accesibili marelui public, asemenea nerozii au cam început să dispară, din fericire. Din păcate însă, se găsesc acuma tocmai literați, care să presupună că ele stăruiesc totuși cu obstință în închipuirea cetitorilor de cărți literare, care nu se mai pot desbăra de obiceiul străvechi de a născoci scriitorului un blazon, un semn distinctiv, în sfârșit, un gest genial. Firește, acești literați se recrutează de obicei dintre aceia, mai lipsiți de talent. Pentru a face totuși impresie de scriitori — pentru că sunt indivizi, care țin ca prin orice mijloace să-și creieze un prestigiu

anumit în sânul societății prezente, nesocotind cuvântul posterității — aceștia își însușesc imaginativ, în chip reflectat și încercându-le voluntar, unele din acele stări sufletești morbide sau ticuri interesante, cari i-au impresionat mai mult la vreun scriitor favorit din trecut, ținând ca pe asemenea căi, cu atare semne externe, să-ți demonstreze talentul pe care probabil nu-l au, calitatea de scriitori, făcuți și nu născuți, în sânul publicului nostru credul. Dacă din întâmplare le au, ei sunt bucuroși să-și expună în obștie toate infirmitățile, trupești sau morale, ca pe niște prețioase blazoane ale genialității. Cu ele vor să epateze pe oameni, să se facă interesanți, eventual să-și atragă compătimirea și să impună, dacă se poate, impresia că nu sunt normali — sunt oameni care pozează, care joacă teatru ingeni o și, făcând pe scriitorii numai prin etalarea de atitudini și ticuri aparte. De bunăseamă, aceasta e o neșinceritate față de tine însuși, cu urmări uneori extrem de primejdioase. Cu vremea, asemenea literați, poate lipsiți de vocație, ajung prin repetiție să-și socotească înăscute, și-i posibil cu timpul să nu se mai poată deloc desface din ele, anumite metehne, pe care și le-au creiat de fapt ei de capul lor și pe care în realitate nu le-au avut, vina lor purtându-și-o singuri. Evident, acțiunea aceasta e copilăroasă și de natură să apară multora dubioasă. Inșă cine își închipuie că am expus pe hârtie rândurile acestea cu o intenție de farsă sau de surpriză, poate a-mi cere să exemplific. O voiu face, nu cu plăcere, dar cu bună credință.

Cred că primul scop, al oricărui om, este acela de a-și realiza armonic ființa lui morală, de a-și desvolta cu deosebită grijă viața lui sufletească. Faptul că vei fi fiind scriitor, nu te scutește deloc de o asemenea sarcină, poate cu greutate și riscuri. Dinpotrivă, fi se

pretinde cu atâta mai mult să te realizezi în prima linie ca om, spre fi un bun exemplu tuturor celorlalți indivizi, care te citesc, pe care poate îi influențezi fericit, și asupra căror harul inspirației nu se coboară poate niciodată. Scriitorul de mare prestigiu, cu popularitatea câștigată pe merit, trebuie să lumineze drumul maseilor multe, ca un ideal fără prihană, ca un îndreptar etic ce e bine să fie urmat de oricine. Și e folositor, într'o atare împrejurare, ca el să ne rețină toată atenția. Evident, numai dacă se simte neîntinat ca s'o facă. În cazul contrar, el este obligat a se ascunde de noi, pentruca să nu ne influențeze altfel în rău. Ar fi genial, într'o ramură de activitate oarecare, fie și culturală, nu-ți da dreptul să fii în viață canalică, așa cum de fapt s'au arătat foarte mulți oameni iluștri, uneori chiar scriitori. Ei bine, literații de teapa celor înfățișați mai înainte, și cu tot dinadinsul să pară și răutăcioși, disprețuitori cu publicul mare, căruia totuși îi caută opinia, chiar monstruoși, după chipul și asemănarea altor confrați din trecut, ca să dea o pildă neștiutorilor că nu sunt din aceeaș stofă cu ei. De sigur, așa ceva e din cale afară de rușinos. Chiar dacă, din norocire, ei ar avea și talent. Sau, poate cu atât mai mult.

ION ȘTEFAN

NOAPTE ÎN ORAȘ

(de CRUM VÂLCOV)

Amuțesc străzi, bordee, case,
În colț șade câinele înzăpezit.
Noaptea peste noi de mult trase
Protestul soarelui înroșit.

Foamea adormi și ultima speranță
A miilor de suflete întristate
Și vis naiv veșnicia strecoară
Peste copiii plebei cu fețe uscate.

Copiii dorm în această seară târzie
Cu lacrimi și miros de flori dalbe
Iar vântul vâjje cu orgie
Și strașnic rupe crengile albe.

Sub orice stâlp cu glob electric
Zăpada lucește cu lumină mare
Iar peste casele resfirate, un pic
Luna pozează'n a ei splendoare.

BCU Cluj / Central University Library Cluj trad. din bulgara modernă

VASILE CHRISTU

EXTAZ

Întoarce ochii visului de piatră
prin bolta astei seri cărămizii
să vezi cum poposește ca o șatră
orașul la o margine de zi.
Ssstt! Noaptea ne pândește prin crenele.
Nu simți privirea straniului catran
prin geamul galbenelor stele?
Iubirea noastră veche — labirint
din minaret rostit ca un coran —
și-a cufundat potecile'n argint.
Să dăm regatul vremii astă seară
pe hârbul unei ore de topaz
și să ne desenăm clipirea rară
cu un creion de umbre pe obraz

VIOREL ȘULUȚIU

POEM PENTRU CĂDEREA FLORILOR*)

Azi trupul tău o să treacă'n
Zodia frângerilor de mesteacăn.
Uite, ne freamătă mâinile cu niște crengi subțiri,
Sub cerul tras peste noi și peste amintiri.

Ne mirăm de anii copti care-au crescut
Și de toate tainele ce până azi nu le-am știut,
De zâmbetu'nflorit pe buze strâmb,
Sau de pocnetul mugurilor de carâmb.

Cineva din copilărie ridică degetul și
Ne mustră că'n odaie e prea besnă:
Deschideți ferestrele copii.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Simțim o mică moleșeală la glesnă.
Ne-a obosit cunoașterea acestui nou alfabet
Pe care nu-l va putea scrie oricare poet.

Deschidem ferestrele cum ai deschide o carte,
Dar afară nu e schimbată nici o culoare.
Și iarăși ne mirăm cât e copilăria de departe.

Nu vorbi. Din febra sângelui s'a scuturat o floare.

GEORGE POPA

*) Din vol. „Plecarea spre legendă”, proaspăt apărut, în editura „Lanuri”.

C R O N I C I

OAMENI ȘI OPINII

PENTRU AMINTIREA LUI GEORGE BOLDEA

S'au împlinit, în 9 Decembrie, doi ani dela moartea poetului ardelean George Boldea. Doi ani, în care nimeni n'a făcut nimic pentru amintirea lui. Existența lui George Boldea, destinul lui de stea într'o constelație virilă de tineri poeți ardeleni, trebuia scrisă aprins și colorat. Dar nimeni n'a făcut-o. La moartea lui, câțiva prieteni, au scris câteva note. Apoi, nimeni, nimic. Trebuie să menționăm deci gestul dlui Horia Teculescu, președintele Astrei din Sighișoara, care i-a făcut un creștinesc parastas și a dat ocazia să se vorbească din altarul unei biserici, despre această liliacă trecere a poetului printre noi.

Împlinirea a doi ani dela moarte, ne dă prilejul să vorbim despre George Boldea. Și cu această ocazie, ne facem o deosebit de plăcută datorie, de a-l integra în istoria literară, destul de bogată, a Târnavelor. Fiindcă George Boldea s'a născut într'un sat din acest județ, în Mercheașa, în Mai, 1905*). Universitatea o face la București și e licențiat în 1929 cu bile albe. Cariera sa de profesor a fost destul de frământată. Era epoca de tristă amintire a guvernului Iorga, când învățământul a suferit cel mai mult. Dar una din opririle sale

*) Datele le am dela dsoara Valeria Boldea, sora poetului, învățătoare în Agârbiciu, Târnavă Mare, dintr'o scrisoare datată 4 Martie 1935, când le cerusem pentru a le utiliza într'o conferință.

prin câteva târguri ardelenе, ne-a dat nouă frumoasa apariție a revistei „Abecedar“, în Brad, unde împreună cu Emil Giurgiua au căutat să pulseze ozon și entuziasm.

La doi ani dela moartea lui am fi dorit să vorbim altfel: cu volumul său de poeme alături, volum pe care ni l-a promis editura „Pantheon“ dela Brad, unde expoziția faptului cultural era girată de d. George Minovici. Volumul trebuia să fie prefațat de Emil Giurgiua și ilustrat de Ion Vlasiu și Eugen Gâscă. Dar n'a apărut, editura nemai activând. Deci nu se poate vorbi despre poezia lui George Boldea decât numai cercetând poemele sale publicate în „Abecedar“, (8—9 bucăți) și cele câteva din „Gând românesc“. Puține, desigur, pentru a îndreptăți o critică definitivă. Fapt este că poezia lui nu era încă total desfăcută de semănătorism. Ar fi interesant, pentru aceasta, să avem toate poemele sale, dar cred că o sciziune complectă nu s'a produs până la moartea sa. Totuși, persistență n'a fost. A trecut ușor și nesimțit lângă mirajul unei poezii mai intime, lângă verbul tulburător al poeziei noi. Trecea prin inspirația sa o notă de reținută elegie, un lirism liniștit, dar cu emotive rezonanțe. Iată o strofă unde poetul a crezut într'o mare misiune lirică:

Cu degete de-argint mă înfiori
Și plânge'n mine vers de alăută,
Spre cerul innecașilor cocori
Ce mă chemau spre apa nebăută.

(Poem de iarnă, în „abecedar“, Nr. 41-44)

Dintre poemele pe cari le cunoaștem, cea mai interesantă, prin factură și semnificație, e „Plecare“, (abecedar, anul I, No. 7, 22 Iunie 1933) care poate fi interpretată drept metaforă pentru o plecare definitivă:

M'a fulgerat, dureroasă dorința plecării. Imi iau cortul să mă strecor fără urme, singur, în sălbăticie, sărutând în urmă zarea... Poate că undeva depărtările îmi deschid o poartă înflorită cu alte visuri și-mi sună fericirea. Nu știu, nu știu. Dar chipul drag al visătoarei mele îmi stăruie, tremurător,

n suflet cu luna în iaz. Umbra tristeții mele
acopere lumea. Dece mai plânge cineva când sufăr
eu destul? Nu mă clătinași că sunt plin de lacrimi!
Acum numai florile mă înțeleg-

Restul de poeme publicate prezintă o sonoritate limpede și evocatoare, o efuziune calorică, o incantație tinerească. Lângă aceste atribute de bună și trainică poezie, se alătură cum am mai spus, o doză oarecare de naivități, rezultat al unei prezențe de reminescentă tradiționalistă, sub a cărei efigie au crescut primele înfloriri.

Acum, la doi ani dela moartea poetului, se poate vorbi obiectiv. Orgoliul nu mai există și chiar timpul scurs oferă o perspectivă de curată judecare. George Boldea a fost unul dintre poeții cari nu isbucnesc meteoric și al cărui deziderat liric era în raport de timp și încadrare. Plecarea în somn a fost însă prea timpurie. Talentul său nu s'a putut epuiza. Poemul care trebuia să-l definească și să-l claseze, nu s'a produs în toată frumusețea lui. Dar parțial, risipit, el există: emancipat, temperamental și scuturat de multe prejudecăți.

Pentru clasarea definitivă a lui George Boldea e necesar editarea postumelor sale. Manuscrisele după, cum ne spune sora poetului, sunt în posesia d-lor Emil Giurgiuca și Ion Chinezu. Dânșilor le revine datoria de a încerca tipărirea lor.

GEORGE POPA

CĂRȚI

CORNELIU ZELEA-CODREANU: PENTRU LEGIONARI

D-l Corneliu Zelea-Codreanu a dat la iveală partea primă a unei voluminoase cărți a spiritualității nea-

mului valah. Nu este scrisă într'o formă literară — nici nu are pretenția să fie considerată ca atare — dar așa cum este concepută, în mijlocul luptelor zilnice, în toiu îndrumării poporului românesc spre destinul său cel adevărat, cartea aceasta va deveni într'o zi evanghelia românismului de pretutindeni. Pentru că viața domnului Zelea-Codreanu, este viața de sbucium a neamului acestuia, mai cu seamă a tineretului neamului. Indemn pe confrății cărora le va cădea în mână cartea aceasta, să studieze în amănunt pasagiile referitoare la scriitori în genere, la literați în particular. Vor desprinde de acolo adevăratul rost al gândului înalt.

Rupem brusc cronica, pentru că așa cum dorim, nu putem scrie.

ȘTEFAN BACIU: POEME DE DRAGOSTE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

li este greu adevărului să fie sincer cu poezia: însăși natura subiectului a celei mai emotive ramuri a literaturii, nu dă voie obiectivității să o talmăcească după bună dreptate.

Cu acest gând încerc o cât mai justă recenzie a plachetei „*Poeme de dragoste*” a poetului Ștefan Baciu. În cele aproape treizeci de pagini aspectuoase, pagini în care revista *Familia* a strâns poemele lui Baciu tipărite mai întâiu în revistă, am găsit aceeaș campestră poezie din anteriorul volum premiat la Fundații. E drept, nouă ni se pare că pe alocuri am descoperit sfatul de frate mai mare — nu de profesor titular — al lui Octav Șuluțiu.

Intr'o recenzie ce am făcut „*Poemelor poetului tânăr*” (Lanuri, No. 22-23 an. II), am insistat asupra „personalului” în poezia lui Baciu. Acum insistăm asupra „influențelor” în aceeaș poezie. În *Poeme de*

dragoste aflăm prezente aceste influențe. Ceva din Teodor Murășanu (pag. 18, 22), ceva din Bacovia (pag. 8, 21), ceva din Arghezi (pag. 13), mult se pare din Georg Trakl*) și destul din adepții poeziei pure începând cu Pöe și terminând cu Vlaicu Bârna. Desigur aceste influențe, pe care le încadrăm în *realitatea* evoluției poetului, nu sunt scăderi ale artei: numai emoția este afiliată în versul cu tendințe clasice al lui Baciuc. Dar noi le semnalăm pentru a încerca o precizare a evoluției sale artistice. De altfel dacă Baciuc ar fi trăit numai mediul său emotiv, s'ar fi putut întâmpla cece s'a întâmplat b. o. d-lui Ion Minulescu: s'ar fi repetat până la absurd, scădere de neiertat, mai ales în poezie.

Iată cum Ștefan Baciuc concentrează emotiv
Muzica:

Resfiră-ți păru'n toamne și'n bucle peste umeri
Strânge-ți pe coapse rochia și mâna pe obraz
Sărutul să pogoare, pe buze, când îți numeri
Luceferii — ce salbe îți lasă pe grumaz.

BCU Cluj / Central University Library (Muzică, pag. 14)

Subliniind accentul baudelaire-ian al frazei, nu amintesc versurile acestea clarul poetic construit la noi de lanțul Barbu - Botta - Bârna?

Și iată cum tot precocele Baciuc își lipește svâcnirea interioară de inima grea de poezie a versului țâșnit de sub pana lui Teodor Murășanu:

Sunt departe acum
De toate amintirile, atât de departe.
De fiecare sărut mă departe
Un hotar de vis și de fum.

(Cântec pentru amintire, pag. 22)

Aș putea să întind exemplificarea — și ar fi chiar necesară — dacă prietenul Axente mi-ar permite în cece privește spațiul prea restrâns al revistei. Indemn

*) Pe care Ștefan Baciuc l-a transpus în românește într'un reușit volum lipsit prea multă vreme de un editor.

Însă pe cei ce se interesează de poezia bună, să cerceteze *Poemele de dragoste* ale lui Baci. Vor găsi singuri — nu pastişări nici copieri — ci similitudini de emoție cu unii din cei mai buni maeștri ai versului.

Eu, integrând pe Baci într'un distinct grup al poezilor tineri ardeleni, voi vorbi despre el și despre poezia lui într'un studiu mai vast cuprins în volumul *În semnele vremii* care va apare în curând. Cei ce cred în realizarea întregă a acestui poet, vor găsi acolo argumente de susținere a credinței lor ; cei ce nu cred, mă vor huli odată cu hula aruncată lui.

În încheiere țin să arăt că sunt supărătoare unele rime (inima — fruntea ta), unele greșeli ortografice (cetesc) și unele accente declamatorii (poemul *Indoială*).

N. LADMISS-ANDREESCU

E. A. ZAHARIA: MARATHON

(Bucovina, I. E. Torouțiu)

Au trecut doi ani de când, într'o seară de Octombrie, stăteam de vorbă cu poetul Teofil Lianu, la dânsul acasă, în Plaiul Cosminului. Eram un soldat murdar, poposind pe-acolo cu manevrele. Între altele a venit vorba și despre poezia bucovineană și am putut afla cum se prețuesc bucovinenii între ei. Teofil Lianu avea pentru E. Ar. Zaharia o apreciere frumoasă, dar și un regret. Regreta anume că acest poet scrie mult și adeseori necorectat, putând altfel să se claseze între cei dintâi poeți bucovineni. Pe prietenul Lianu îl rog să-mi ierte această indiscreție, dar ea e necesară aci.

Într'adevăr, E. Ar. Zaharia s'a risipit prea mult, pentru a putea fi apreciat ca ceva unitar. Iar poemele sale de acum câțiva ani, nu toate trebuiau tipărite. Ele erau mai mult o experiență, decât o realizare. Dar era, chiar în această experiență, un freamăt liric, o

spontaneitate care e numai a poetului născut. Alături de alți poeți didactici, Zaharia planează dela altitudine. E și aci un pericol: acela a scrierii de suprafață, mai crud, al superficialității. Dar Zaharia a trecut peste el, imprimând poemelor sale suficientă emoție.

În „Marathon“, poetul apare într-o postură de clasic luptător, de impresionantă energie, pentru o victorie lirică. Aceasta e, credem, semnificația titlului.

Cea mai interesantă parte din poemele lui Zaharia e ancorarea în ape limpezi de romantism purificat de lesturi naive, având, prin decorul policrom și prin interpretare, o altă semnificație. Aceia a evadării în miraj, a trecerii într-o zodie de puritate clasică, de mare limpezime.

Destinul poetului e identic cu al legendarului Argonaut. Berbecul de aur nu e decât o metaforă pentru cupa clasică după care însetează toți poeții.

E. Ar. Zaharia are o sensuală voluptate în scrierea călătoriilor. Îl impresionează culoarea și ineditul, miresmele unui ținut strein, temă scumpă, de altfel, și lui Baudelaire. (vezi *La morte des amants* și *Parfume exotique*) Dar în cea mai nouă poezie această transplantare capătă marele atribut al poemului clar, unde poezia nu e decât ea însăși, neîngreuiată de anumite teme.

Poemul e, prin definiție, culoare și muzică. Iată strofe care îl identifică pe E. Ar. Zaharia:

Plecăm spre scânteierea albastră-a nemuririi,
Maree cu ostroave și istmuri corintene
Pe unde-s verzi păunii și negrii trandafirii
Și soarele se culcă în ape cantilene.

*

Te 'mbrățișezi cu soarele precum aici cu frații
Și raza lunii lină te leagănă 'n azur,
Având pe umeri brațe de-albastre constelații
Și veacuri de uitare de dragoste 'mprejur.

*

Acolo frunza vremii nu-și clatină de vânt
Nervurile albastre. Acolo vreau să mori,
Pe apele Egeei, departe de pământ,
Pe legănate alge, sub cer de meteori.

(Toate din „Poetul către Emirel“)

Nu numai pentru documentare, ci pentru simbol și tinerețe, trebuie menționat poemul *Muzicalitate*, (p. 20) realizat printr'o uimitoare polifonie.

Mai există între poemele acestea unele de inspirație românească, dintre care *Ciobanii* (p. 44) e cea mai semnificativă. Iată ultimele două strofe :

Voi ați furat stelele din pletele brazilor
Și soarele de pe zevelcile țării.
Bursucii din cuibușurile munților,
De pe sânii fetelor diminețele rurale.

Culegând roadele ogoarelor natale,
Freământul doinei, al nevestelor și pădurilor,
Neliniștea plutei spre toance și baladele aspre,
Voi, mă, culegătorii stelelor de pe Carpați.

Alteori o integrare în cosmic, d. p. *Identificare* (p. 54) sau în *Manifest* (p. 34).

Evident că E. Ar. Zaharia are și scăderi. De pildă, lipsa unei idei unitare în creație, de unde o greutate în definirea poeziei, ori abundența de adjective rău plasate, o repetare nepermisă : „ca fetele ce vin cântând pe Don“, (p. 18) și „că șleपुरi de fete ce cântă pe Don“ (p. 31) sau prelungirea ostentivă a unor fraze, ca în *Suvenir medieval*, unde în patru strofe (16 versuri) găsești două puncte, unul natural, la sfârșit.

Dar poezia lui E. Ar. Zaharia are prea multă sensibilitate, prea mult inedit și muzicalitate pentru a cădea mult în fața unor asperități formale, de care credem că se va vindeca. Deaceia, întocmai ca Miltiade, ne bucurăm de vestea tânără găsită în acest Marathon liric : victoria poetului în arta sa.

GEORGE POPA

LUCIA DEMETRIUS: TINEREȚE

(Ed. Fundațiilor Regale.)

Rețea deasă și imprecisă, psihologia a devenit un domeniu tot mai des exploatat de scriitorii noștri tineri, dintre care remarcăm ca o promisiune serioasă, pe Dan Petrașincu și ceva mai puțin, d-ra Lucia Demetrius. Apărată de o pojghiță de sugestiv lirism, d-ra Lucia Demetrius, din simple notații psihologice, îngrămădite însă foarte potrivit, scrie un roman așa cum ar scrie d-l Al. T. Stamatiad, un poem în proză. Căci, „Tinerete” e mai mult un poem lung, un poem moale, plan și, ici colo, limpezit. Vioiciune și viață intensă; prin acestea se caracterizează *tineretea*. Tocmai aceste calități nu le are romanul d-rei L. Demetrius. I s'a dat greșit titlul, „Tinerete”. E prea ordonată și prea rațională Natalia în dragostea ei pentru Vladimir Lascăr, ca să vedem cât decolo că e mai mult o simulare; iubirea ei fiind o consecvență permanentă, pasiunea o torturantă susținere a unei drame interioare, e cea mai bună dovadă că n'avem de-aface cu o adolescentă, ci mai repede cu o Natalie care-și fărâmițează în iluzionări, rezerva unui tinereți aparținând mai mult trecutului.

Dacă ai smulge covorul de poezie care îmbracă „*Tineretea*” d-rei Lucia Demetrius, n'ar rămâne nimic din carte, sau și când ar rămâne, ar rămîne ceva urît. Romanul n'are o acțiune precizată. O fată, Natalia, iubește pe Vlad, deși știe, din atitudinile lui, că nu va fi niciodată al ei. Speră. La această neliniște contribuie și prietenele ei, Ana și Elză, cari, în momente de chibzuită cumpănire îi readuc pe ecranul conștiinței, numele lui cu toate atributele unui bărbat frumos. Reînvie atunci, turburător, vechea afecțiune a dragostei pentru *dragoste*. Dar Vlad răspunde rar și anemica, uneori

o trata^m cu o revoltătoare nepăsare. Dela un timp nu nu i-a mai transmis nimic, nici un semn de viață, și pe cât putea, o ocolea. Inundată de tristețea proaspetei desamăgiri, simte în sufletul ei un gol lung și adânc, pe care nici o altă bucurie viitoare nu-l vă putea umple.

Revin la ceea ce spuneam la început. Romanul acesta, luat ca o creație epică, e de o relativă valoare literară. Din punct de vedere al unei estetici literare, e admirabil. Dintr'o meșteșugită alăturare de cuvinte, d-ra Lucia Demetrius creiază imagini vii, ca de ex. un tren noaptea într'o gară de provincie, care de abia s'a urnit și aleargă de-alungul câmpului: „Trenul taie noaptea răcoroasă, neagră, câmpul negru și adânc, liniștit și umed, trenul care lipă trist că pleacă, ușurat că pleacă, trenul lung, luminat, grăbit, hotărît. (pag. 172).

E în maniera stilului d-rei L. D. un cusur, întilnit numai la d-sa: repetarea foarte deasă a unor expresii. Ceeace denotă ori un redus bagaj de cuvinte, sau o lipsă de control egal cu absența bunului simț scriitoricesc. Extragem numai câteva:

„Nu vreau versuri, nu vreau fugi cu gânduri în ce s'ar putea să fie, ar fi normal să fie dacă n'aș fi eu totdeauna alături” (pag. 18); „să nu înțelegi de ce nu vine, de ce vine, când vine?” Apoi un noian de cuvinte fără sens: „nu știu, mi-e lumină (!), mi-e foc, sau nu, sunt lumină, sunt foc, sunt așa ca de fugă, sunt fugă (pag. 146).

Sau alta (de dragul comparației?): „are ochi așa de calzi, flori vii, flori de lumină (flacăra?) neagră (pag. 144). D-na L. D. are o ortografie proprie când scrie: „Dar a vorbit cu o voce c'am seacă (66).

Am mai putea da și alte exemple de greșeli logice, morfologice și sintactice. Inșă cred că sunt de ajuns cele de pînă aici.

Observațiile noastre nu păcătuiesc prin bunăvoință (bunăvoință față de un scriitor semiconsacrat?) și nici printr'un rigorism exagerat.

La prima lectură a „Tinerețe-i“, rămîi cu impresia unui fruct proaspăt și aromat; la a doua, deabia-l citești, nereținând nimic.

NICOLAE ALBU

I C O N A R

(II, 3, 1936)

Intr'un exemplar trecut, Mihail Axente a făcut câteva considerații asupra acestei reviste bucovinene. Deși observațiile erau prietenești, ele au fost interpretate greșit. Mihail Axente vorbea acolo de caracterul ce ar trebui difuzat între tineri, nicidecum de o condamnare a ideologiei, în care ne înscriem cu toții, ea fiind, întâi de toate, românească. Greșeli putem avea oricare. Vom vedea mai târziu că ele au fost inerente și chiar necesare uneori, dar ceiace se pretinde tânărului scriitor român, e integrarea într'o cinste a cuvântului.

Confrații iconariști pot fi siguri că găsesc la Mediaș aceeași inimă tânără și românească vibrând de entuziasm. Lanuriștii întind mâna peste munți, pentru realizarea unei literaturi românești. Arboroseni, veți ști să dați adevăratul răspuns?

Din ultimul exemplar al Iconar-ului reținem editorialul lui Mircea Streinul, care scrie împotriva literaturii jidovești sub egidă românească. Versuri de Radu Gyr, (un inspirat poem legionar) Neculai Roșca, George Drumur, Teofil Lianu.

REVISTA CURSURILOR ȘI CONFERINTELOR

(I, 8, 1936)

Despre această revistă am vrut să scriem cu câteva numere în urmă. Abia acum putem să însemnăm entuziasmul nostru pentru o publicație, care, înainte de toate, e utilă. Că i s'au constatat unele scăderi nu contestăm. Le are desigur. D-l. G. Preduț, fondatorul ei, le va găsi și le va omite. Dar nu putem ocoli faptul

că e unica revistă românească în acest gen. Ea servește nu numai publicului care citește din snobism, sau chiar unuia care citește neobligatoriu, ci mai mult studențimii noastre, căreia îi aduce un material divers. În marea frescă de ideologii și temperamente literare, prezente în atâtea reviste de diverse înălțimi, aceste volume de cursuri și conferințe aduc o realitate, nu un lux.

În ultimul număr, d. N. Iorga continuă publicarea cursului său de la Academia de Inalte studii comerciale din București, intitulat „Figuri reprezentative din istoria universală”, vorbind despre Garibaldi și căutând o dețășare a acestuia din cadrul legendei pe care i-a adus-o timpul. Aci îi șade nespus de bine d-lui prof. Iorga: la catedră, făcând istorie, nu literatură, în care e ridicol și de o naivitate uimitoare.

Dd. I. Lupaș și I. Mihălcescu, publică studii de interes etnic și științific, restul revistei fiind ocupat de câteva cronici actuale.

Recomandăm această revistă, care aduce un real aport culturii românești.

GEORGE POPA

CHARLES OULMONT: VOLTAIRE EN ROBE DE CHAMBRE

(Ed. Calman-Lévy 1936 Paris)

Iată un titlu care, în icoana pe care o avem în minte despre secolul al optzecelea, aduce o notă de anacronism, amestecând în cadrul de interior Louis XV ceva din confortul modern: halatul. Și încă sub forma unei fericite metonimii. Căci, „*Voltaire en robe de chambre*” nu este altceva de cât o aluzie la viața intimă a ilustrului personaj care a aureolat secolul Revoluției cu geniul său.

Voltaire en robe de chambre: adică nu scriitorul ci omul. Să-l surprinzi în cabinetul de lucru, la masă sau în grădina pe care o iubea atâta; singur sau cu prietenii pe care îi știa îngriji și prețui ca pe cea mai frumoasă grădină a lui. Să-l înțelegi pe omul de neînțeles? Autorul s'a gândit mai mult decât odată, de-alungul încercărilor lui, că visul acesta este cu neputință și a vrut să renunțe. Dar avea, oare, dreptul, din moment ce, din fericire avea în mâini o ghirlandă de documente inedite?

Astfel, anumite amănunte vor face cu puțință ca să fie explicată sub o lumină mai adevărată, încântătoare mobilitate a unei fețe ilustre, dar atât de puțin cunoscute.

Voltaire en robe de chambre. Așa cum era, nu în marile momente, ci în fiecare zi. Să reconstituești caracterul omului, după mărturiile sale și după unele din faptele sale, dar mai ales după spusele acelor care, pe cât era cu puțință l-au cunoscut.

Astfel, d. Charles Oulmont a isbutit să îmbogățească imensa bibliografie voltairiană cu încă un volum, în care a cules texte menite să facă să fie înțeleasă mai ușor firea adevărată a aceluia care, hotărât, a fost lăudat și prețuit ca scriitor, dar mai adesea trădat și caricaturizat ca om.

Intr'un stil simplu, fără să caute efecte, cu stilul omului de studiu, autorul comentează, diseacă și reconstitue întreaga viață psihologică a lui Voltaire *omul*, împletind minunatele documente și dând lucrării o lumină de narațiune plăcută, liniștită și mai ales, limpede.

Și pentru a da o pildă, voi reproduce o parte din pasagiul în care d. Charles Oulmont se ocupă de sănătatea lui Voltaire și de bolile — în cea mai mare parte închipuite — ale acestuia:

„Bolile lui Voltaire — și unele existau într'adevăr

— erau toate în legătură cu această hiperexcitație care nu-i lăsa nici o îndoială. Cel mai bun leac era lucrul. „Dar să nu-i spuneți că este mai bine: ar fi supărat pe el însuși pentru că ne-a lăsat să o credem și ar fi supărat pe noi pentru că am crezut-o“. Intr’adevăr, asupra articolului sănătății este „intratabil“; termenul este al unuia din vizitatorii săi, căruia nu i-a trebuit mult ca să-și dea seama: „Devine furios când îi spui că arată bine“.

Și acesta se înțelege, când el suferă chiar când nu este, la dreptul vorbind, bolnav. „Numai dușmanii mei sunt în stare să spună că arăt bine, îi scrie Voltaire lui *d’Argenson* în 1753. Cum își permite *Pigalle* să-l găsească gras ca un călugăr? Voltaire explică de îndată: „Mă sforțam să fiu vesel față de el și să-mi umflu mușchii buccinatori, pentru a-i face curte“.

„N’am petrecut nici o zi din viață fără a suferi mult“, îi mărturisește el d-nei *du Deffend*. „Sunt șase luni decând n’am eșit din casă“, îi scrie tot lui *d’Argenson* în 1754. Și, în 1752, altui corespondent: „Am adus la Berlin douăzeci de dinți și mi-au mai rămas vre-o șase; am adus doi ochi și unul l-am pierdut aproape“.

I. URCAN

I N S E M N Ă R I

COMENTARIILE LA JURNALUL LUI ANDRÉ GIDE

Sunt în genere cunoscute obiceiurile capacităților renumite în a spune lucruri mărunte, care converg către aceleași „locuri comune“ ale chestiunilor știute și prea

discutate, la îndemâna oricărui laic în materie de lecturi informative, — făcând impresia unor platitudini de neiertat la o asemenea capacitate. Există de sigur idei fundamentale, a căror eludare complectă este uneori imposibilă într'un articol, există postulate generale a căror parafrizare curentă este inatacabilă, dar este în acelaș timp o lașitate din partea lectorului ca acesta să parcurgă cu docilitate asemenea platitudini paracunoscute, prefăcându-se că nu-i sunt în nimic familiare și infuzându-le o indiscutabilă valoare.

Iată de pildă cum meticulosul *André Gide*, în ale sale „Pages de journal“ (1929-1932) se oprește cu emfază la o ridicolă banalitate, care s'ar fi putut ocoli de fapt cu multă ușurință: „Eu înțeleg prin misticism orice credință oarbă“. Nu veți nega că ați auzit de zeci de ori repetată această formulă. Și nu găsiți apoi curios că Gide nu-și însușește aici un mod personal de a vorbi?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Observațiile sumare ce abundă în jurnalul lui *André Gide* privitor la monumentală operă a lui *Emile Zola*, mi se par a fi de factură sentimentală, constatând că toate sunt simpatizante. E o chestiune de corespondențe în atitudinile, în privirile lor de ansamblu asupra vieții, văzută printr'o prismă idealizantă și anti-burgheză. Este însă interesant că toate aceste notații se leagă de „reluări“, de „recitiri“, și atunci s'ar putea ca frumusețile recente pe care le descoperă Gide în ciclul de romane al lui *Zola* să fie oarecum „forțate“ de nouă lui convertire la comunism.

ION ȘTEFAN

AUTORI FRANCEZI

În muzeul din Versailles este expusă o pânză de Chatillon care a păstrat pentru ochii noștri imaginea

unei femei cu o ținută elegantă, foarte frumoasă și cu o față demnă, liniștită și puțin cam... disprețuitoare. Este vorba de Maria-Luiza Elisabeta de Orleans, fiica viitorului Regent, el însuși fiu al fratelui lui Ludovic al XIV -lea și astfel — ca bastardă — nepoata Regelui Soare.

Poate că ea a fost cea mai scandaloasă dintre prințese plăcându-i să mănânce și să bea bine, orgiile de felul acesta fiind foarte dese și cunoscute și având nenumărați amanți, printre care: de Salvert, de La Haye, marchizul de Rions și... un gascon care o posedă în vreme ce bătea toba... Este vorba de prințesa care, în fața curții, la Rambouillet a primit din partea soțului ei, ducele de Berry, „un picior în...” Saint-Simon, istoricul ei, întrebuițează cuvântul.

Cu o bogăție uimitoare de amănunte istorice, dat fiind că se bazează pe un material documentar prețios, rar, dar totuși bogat, în *Mademoiselle, Fille du Régent, Duchesse de Berry*, Lt. Col. Henri Carré a redat, cu o adevărată măiestrie, viața de tragi-comedie a scandaloasei ducese de Berry.

*

„*Atlantida*“, celebrul roman al lui Pierre Benoit, a fost adaptat pentru cititorii tineri, de către Yvonne Ostroga, fără a strica nimic integrității capo d'operii, astfel că, deacuma, va fi la îndemâna tineretului care va putea urmări aventurile căpitanului de Saint-Avit în regatul Antinea. Lucrarea a fost admirabil ilustrată de J. Touchet.

Lucrării i-a fost răpit farmecul scenelor de mistic cult erotic, pe care Pierre Benoit le redă cu atâta simțământ, știind, ca nimeni altul să-ți dea fiori de voluptate. Este și natural.

I. URCAN

RECITAL DE POEM ROMÂNESC

Poezia nu înseamnă astăzi numai romantism. Ar fi timpul ca materialul liric, fie el chiar serafic, de incantație, să capete pe lângă decor, o incandescență spirituală, o răsturnare a imaginii într'un angrenaj de climat interior, cu rezonanțe și emoție. De aceea ne-am mirat că în însemnările ce s'au scris la recitalurile de poem ale d-lui Viorel Șuluțiu, semnate de câțiva scriitori tineri (George Dorul Dumitrescu, Panait Nicolae) s'a insistat asupra unor chestii cu trubaduri, invocându-se prea mult un decor anumit de poezie oarecum insipidă și ratată. Nu contest aci entuziasmul prietenesc, meritat și bine venit, cu care a fost primit d. Viorel Șuluțiu. Numai că pe lângă acesta trebuia accentuată și o altă importanță a acestor recitaluri, care constă în misiunea lor românească și în interesul liric pe care îl exercită și uneori îl chiar flatează. Ținând seamă mai mult de valoarea lor românească, înainte de cea adevărată care e lirismul, aceste recitaluri pot fi și mai frecvente. E locul de a nota aici o anumită mentalitate doctă, manifestată chiar la Mediaș, unde câțiva români, de care depindeau aceste recitaluri, au refuzat orice concurs. Un domn a pronunțat chiar cuvântul „comédie”. Un domn care trebuie să aibă prestigiu, dar nu și l-a procurat încă. În fața unei astfel de primiri, d. Viorel Șuluțiu s'a adresat liceului german, care s'a arătat politic și cult.

Despre recitalul ținut în aula liceului german, avem cuvinte frumoase. D-l Viorel Șuluțiu știe să declame. A început cu clasicii, făcând o mică paranteză pentru autor și poezia declamată, trecând apoi la contemporani. Timpul și împrejurarea nu i-a permis a recita din câțiva poeți tineri, pe care i-am fi ascultat cu deosebit interes.

Prin aceste recitaluri, Viorel Șuluțiu face un mare serviciu liricei românești: introducerea ei, printr'un mod direct, în masele publicului needucat în acest sens. E un apostolat frumos, pe care îl scriem cu entuziasm în cartea liricei românești.

GEORGE POPA

NOTE

Revista „Eu și Europa”, care apare la Deva, îmbrățișează foarte dragăstos pe d. Nicolae Iorga. Măi

fraților, care vreți să luați lumea în buricul deștiului, unde vi-e tinerețea? * Volumul de poeme „Plecarea spre legendă” al d-lui George Popa, a adunat frumoase și entuziaste critici. Cele mai substanțiale interpretări au fost ale d-lor Pompiliu Constantinescu în „Vremea”, Nicolae Roșu în „Curentul”, I. Ch. Severeanu în „Ecolul” și Horia Stanca în „Națiunea română”. * În Ianuarie vor apare într’o plachetă antologică mai mulți poeți lanuriști. * Nu vrem să aducem o diminuare poetului cu lauri care e Ștefan Baciu, dar după acuzarea de plagiat după George Drumur, pe care i-o aduce M. Streinul în „Iconar”, găsim și noi alta. Versurile acestea : *Durerea de a nu fi văzut toate țările și Durerea de a nu fi cunoscut toate frumoasele* (Ștefan Baciu: Zădărnice, în „Gândirea” pe Noemvrie) nu sunt decât nereușite transformări a acestui vers de Mircea Pavlescu : *Regretul de a nu fi avut toate fetele* (dintr’un poem publicat în „Viața literară”) Oare Ștefan Baciu atât de tânăr, s’a epuizat? Ce au de zis societățile și comitetele care l-au premiat de două ori făcându-l să se creadă mare poet? (Notăm însă că premiile nu se iau bătând cu pumnul în masă) Lăsăm cuvântul d-lui Ștefan Baciu și d-lui Octav Suluțiu care îl dădăcește. * În sfârșit „Astra” din Mediaș a încercat o înviorare, organizând un ciclu de conferințe interesante. Am ascultat pe dd. : G. Cernea, (Despre folclorul târnăvean) G. Preda (Munca națională) și pe d. Cpt. ing. Const. Săulescu (Londra). În lamentabila atmosferă de somn din Mediaș, rolul Astei e bine definit. Am vrea ca acest început (al câtelea?) să fie de bun augur. * Recunoaștem din capul locului personalitatea și celebritatea d-lui N. Iorga. Epurația scrisului românesc, pe care vrea să o facă în ultima vreme, iarăși o admitem. Dar d. Iorga, poate fi istoric, însă nu literat, mai ales critic literar. E o concluzie a lecturii revistei sale „Cuget (s’ar putea spune „muget”) clar”. Naiv, fără posibilități de interpretare, d. Iorga condamnă nu numai pornografia, ci chiar cea mai frumoasă evoluție lirică. Vorbind la radio despre „Plecarea spre legendă” a d-lui George Popa (după ce în prealabil scrisese în „Cuget Clar”) are mahalageasca inspirație de a o transforma într’o invitație la balamuc. Aceasta nu e o critică ci un jargon de periferie. Poetul lanurist refuză această

invitație, nevoind să țină de urât d-lui Iorga care simte necesitatea de a scrie versuri la etatea de 70 de ani (Doamne, ce versuri!) * Tinerii scriitori ardeleni se fărămițează în acțiuni individuale sterile, în locul unei comunități care le-ar da prestigiu. Păcat! * Incepând cu exemplarul viitor, cronica literară a revistei „Lanuri“ va fi deținută permanent de d. Nicolae Albu, fost redactor al revistei „Progres și cultură“ în vremurile ei bune. * Citim în cel mai nou exemplar din „Viața literară“, un poem de d. Const. Virgil Gheorghiu, care se începe cu un vers de George Popa. Dl. I. Valerian, directorul „Vieții literare“, a primit „Plecarea spre legendă“, înainte cu două luni, pe care credem că a împrumutat-o colaboratorului d-sale, care la rândul ei s'a „inspirat“ din ea. Iată versul lui George Popa: *Trage coperta ca pe o jaluză.* (Inchidere, în „Plecarea spre legendă“, p. 37) și cel al d-lui Const. V. Gheorghiu: *„Aci am închis cartea — am tras coperta ca o perdea“* (Autoportret, în „Viața literară“, 30 Dec. 1936). Ce zice d. Valerian despre aceasta? De altfel George Popa are sateliți și în Ardeal. Nu dăm nume, dar există. * Unul din exemplarul revistei „Front literar“ dela Brașov, unde obosește V. Spiridonica, aduce pagini de frumoasă și tristă aducere aminte pentru Niculae Cantonieru, Articole literaturizate. Se putea scrii și ceva mai concret. * Viorel Șuluțiu, la recitalul său de poezie românească, ținut în Mediaș, a declamat din: H. Lecca, Coșbuc, Vlahuță, Duiliu Zamfirescu, Ion Sân-Giorgiu, Nichifor Crainic, George Popa, Aron Cotruș. * În acest număr al revistei noastre, trebuia să apară, așa cum am anunțat într'un loc, poemul „Intoarcere“ de Ion Th. Ilea. Intre timp poemul a apărut într'un ziar. În acest caz manuscrisul s'a aruncat la coș.

MIHAIL AXENTE

BIBLIOGRAFIE

Cărți:

Ștefan Baci: Poeme de dragoste. Ed. Familia Oradea.
Traian Chelariu: Zaruri, Colecția rev. „Junimea literară“, Cernăuți. Lucian Costin: Peisagii și Simfonii, Tip. „Eminescu“, Craiova. E. Ar. Zaharia: Stihuri, me-

tafore și imagini românești, „Iconar”, Cernăuți, E. Ar. Zaharia: Marathon, poeme, Ed. Bucovina I. E. Torouțiu, București. Nicolae Albu: Insemnări literare și pedagogice, colecția „Progres și Cultură”, Tg. Mureș. Vasile Axente: Anecdote cu perciuni, Brăila. Grigore Bugarin: Cântece de seară, poezii, Bibl. „Luceafărul”, Timișoara. D. Hinoveanu: Luminișuri în somn, Tip. „Atheneum”, Satu Mare. Al. Vasilescu-Lascăr: Osanale, versuri, ed. „Victoria”, București. Em. Haivas: Aspecte ale criticii lui M. Kogălniceanu, Tip. „Glasul Bucovinei”, Cernăuți. George Popa: Plecarea spre legendă, poeme, Editura „Lanuri”. Pia Alimăneștianu: Dobrogea, Tip. „Scrisul românesc”, Craiova. George Petcu: Tălmăciri din mine, poeme. Ed. Pământul. Mircea Streinul: Divertisment, poeme, Ed. Iconar, Cernăuți. Mircea Streinul: Zece cuvinte ale fericitului Francisc din Assisi, poeme, Ed. Iconar, Cernăuți.

Reviste:

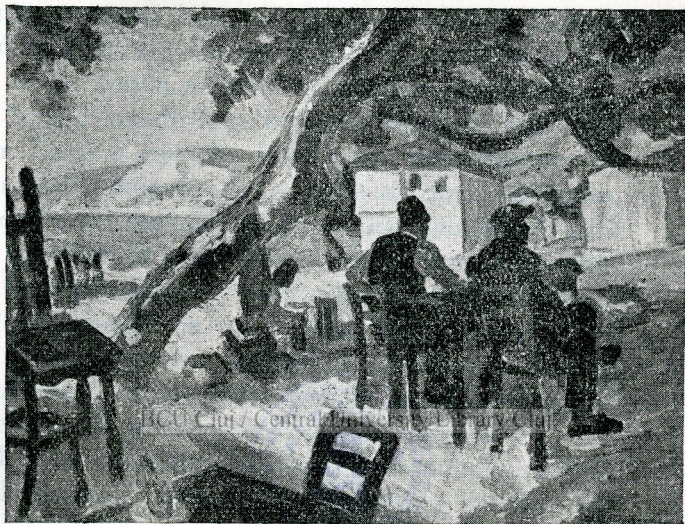
Afirmarea (I, 6, 7, 8) Bugeacul (II, 3) Blajul (III, 5) Catedra (X, 19) Crișul negru (I, 1, 2) Clipa (I, 1, 2, 3) Darul (I, 9-10, 11-22) Eu și Europa (I, 1, 2, 3, 4) Front literar (I, 5-6, 7) Familia (S. III, An. III, 7-8) Fruncea (III, 35-38; 42-43; 45, 46, 48-50) Gând Românesc (IV, 8-9, 10-11) Iconar (I, 12, II, 1, 2, 3) Ogorul școlii (III, 3) Orientări (V, 8-9, 10-11) Pagini Basarabene (I, 6, 7) Pagini literare (III, 9, 10-11) Pământul (V, 143-144, 150) Revista Cursurilor (I, 5-6, 7) Răsai soare (VI, 3-4) Revist noastră (V, 34-35) Răsăritul (XVIII, 9-10) Revista Asociației F. O. R. (III, 6, 7, 8) Revista Dobrogeană (I, 3) Solia (I, 1, 2) Gând și Slovă Oltenească (I, 6, 7) Satul (VI, 70-73) Societatea de mâine (XIII, 5, 6) Țara Bârsei (VIII, 5, 6) Viața literară (XI, 8).

Ziare:

Ardealul, Avântul, Acțiunea, Acțiunea Buzăului, Cruciada, Drapelul nostru, Ecoul, Glasul Bucovinei, Gorjanul, Graiul Satelor, Națiunea Română, Opinia, România nouă, Scânteia.

EXPERIENȚA GÂNDIRISTĂ

Ordecăleori se fac dorinți pentru reabilitarea și
purificarea scrisului românesc, pentru literă este o

ICU Cluj Central Library and Library Cluj

Ștefan Dimitrescu : **Cafenea la Balcic**

ne declarăm mei și
bucureștii, bucuria pe care o purtăm alături de
planul spre țeluri înalte, bucuria ce avem atunci când
e depun eforturi pentru fidența plafoanelor literare
raționale.

O asemenea bucurie am avut atunci când a re-
parat „Gândirea”. Am avut însă o bucurie altă
e o bună doză de scepticism - acela al fragilității
estului d-lui Nichifor Crainic pe care l-am crezut
rea „robot” pentru a purta țara depășe ficiențelor
lei abătute dela linia erigată.

Ne-am înșelat.

Cu atât mai bine.

BCU Cluj - Central University Library Cluj

de trista am...
tul Dem. Berea: ... Flori

... Danche...
invitat...
4 Martie 1935...

L A N U R I

Anul III

No. 5-6

1936

SUMARUL

- VICTOR PAPILIAN: Fără limită
ION PILLAT: Veverița, Tăcere
CONSTANTIN-STELIAN: Parfum exotic
MIHAIL AXENTE: Drum la oraș
ION SÂN-GIORGIU: Tăceri albastre
N. LADMISS-ANDREESCU: Experiența gândiristă
AUREL MARIN: Poem
GEORGE VAIDA: Moment poetic
TRAIAN CHELARIU: Cântec de leagăn
ION ȘTEFAN: Gesturi geniale
VASILE CRISTU: Noapte în oraș
VIOREL ȘULUȚIU: Extaz
GEORGE POPA: Poem pentru căderea florilor

BCU Cluj / Central Library Cluj

CRONICI

Oameni și opinii

Pentru amintirea lui George Boldea (George Popa)

Cărți

Corneliu Zelea Codreanu: Pentru legionari. Ștefan Baciu: Poeme de dragoste (N. Ladmiss-Andreescu) E. Ar. Zaharia: Marathon (George Popa) Lucia Demetrius: Tinerete (Nicolae Albu) Charles Oulmont: Voltaire en robe de chambre (I. Urcan).

Reviste

Iconar, Revista cursurilor și conferințelor (George Popa).

Insemnări

Comentarii la jurnalul lui Andrè Gide (Ion Ștefan) Autori francezi (I. Urcan) Recital de poem românesc (George Popa) Note (Mihail Axente).

Reproduceri

Coperta: G. Limbășanu (Medias).
Interior: Ștefan Dimitrescu (Cafenea la Balcic)
Dem. Berea (Flori).

Bibliografie